

JAARVERSLAG 2004 ERFGOEDHUIS ZUID-HOLLAND

Volgens Activiteitenplan 2004

Uitgebreide versie. Te downloaden van www.erfgoedhuis-zh.nl

Publieksversie 'Wijzer met erfgoed': aan te vragen via www.erfgoedhuis-zh.nl

1. SAMENVATTING

Statutaire naam, rechtsvorm, vestigingsplaats

De statutaire naam van de stichting is Stichting Erfgoedhuis Zuid-Holland (hierna: EGH). De stichting is opgericht op 27 mei 1999 en gevestigd te Leiden. Vanaf 28 februari 2005 houdt de Stichting kantoor op Oude Delft 116 te Delft.

Omschrijving van de doelstelling.

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland is een provinciaal expertise- en servicecentrum dat zich richt op de ondersteuning van het erfgoed in brede zin in de PZH. Het EGH zorgt ervoor dat monumentale

gebouwen, collecties, historisch landschap, mobiel erfgoed en geschiedenis behouden, benut en beleefd kunnen worden. Erfgoed als kwaliteitsfactor van het leef- en werkklimaat in Zuid-Holland. Daartoe biedt EGH aan erfgoedbeheerders en –gebruikers onder meer de volgende producten en diensten:

- consultancy (advies-op-maat) en helpdesk
- inspecties (onderhoudsadviezen) van monumenten en beeldbepalende gebouwen
- ondersteuning van gemeenten
- praktijkgerichte publicaties
- websites met databases en portalfunctie
- deskundigheidsbevordering van kader
- educatie (jeugd en erfgoed)
- faciliteiten voor particulier initiatief (provinciale verenigingen en stichtingen)
- projecten

Het EGH werkt samen met verwante provinciale organisaties op het terrein van onder meer kunst, toerisme en landschap.

Het EGH is organisatorisch gestoeld op de 'concern'gedachte. Producten en diensten voor bepaalde erfgoeddisciplines (monumentenzorg, gemeenten, scholen e.d.) worden aangeboden door bedrijfsonderdelen die een grote mate van zelfstandigheid en externe identiteit bezitten. Dit zijn:

- Museumconsulentschap
- Monumentenwacht
- Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie
- Provinciaal Historisch Centrum
- Erfgoededucatie
- Erfgoedprojecten

Door het EGH worden de volgende zelfstandige en op het adres van het EGH gevestigde stichtingen tegen vergoeding gefaciliteerd:

- Vereniging van Musea in Zuid-Holland
- Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen
- Stichting Oude Hollandse Kerken
- Vereniging van Beheerders van Monumentale Kerken in Nederland
- Stichting Geschiedschrijving Holland
- Boerderijstichting Zuid-Holland
- Stichting Provinciaal Loket Cultuureducatie

Het werk van het EGH wordt in belangrijke mate financieel mogelijk gemaakt door een 'boekjaarsubsidie' en subsidies voor afzonderlijke projecten van de Provincie Zuid-Holland.

Missie

Het EGH helpt erfgoed in Zuid-Holland behouden, benutten en beleven.

Samenstelling van bestuur. Directeur.

Bestuur

Per 31 december 2004 was de samenstelling van het bestuur:

▪ ir. M. Houtman	voorzitter
▪ dr. G. Verhoeven	secretaris
▪ I. Boone	penningmeester
▪ ir. J. Braskamp-Verburg	vice-voorzitter
▪ J. Anderson	
▪ drs. P. W. J. L. Gerretsen	
▪ C. F. Plaisier	
▪ drs. D. W. Wassenberg-Welp	

Directeur

mr. drs. A. H. J. Ponsteen

Beknopt verslag van de activiteiten

Algemeen

Het jaar 2004 werd op hoofdlijnen gekenmerkt door:

- de uitbreiding van EGH met het Provinciaal Historisch Centrum (per 1 januari 2005) en een capaciteitsverhoging bij Monumentenwacht
- het afsluiten van enkele meerjarige projecten

Uitbreiding met Provinciaal Historisch Centrum (per 1 januari 2005) en capaciteitsverhoging bij Monumentenwacht

Het EGH werd versterkt met nieuwe diensten. Zo werd de uitbreiding van EGH met een afdeling voor geschiedbeoefening voorbereid (Provinciaal Historisch Centrum in oprichting, realisering: 1 januari 2005) en kon de formatie voor de afdeling Monumentenwacht vergroot worden.

Het afsluiten van enkele meerjarige projecten

Vier grootschalige meerjarige publieks- en kwaliteitsprojecten beleefden in 2004 hun slot. Het gaat om 'MUSIP', Museumregistratie (al wordt dit binnen het reguliere werk van EGH voortgezet), 'Verhalen van Steden' en 'Geest en Grond'. Er werden nieuwe meerjarige projecten ontwikkeld, waarvan de aanvang in 2005 is voorzien.

Bedrijfsmatig/organisatorisch

Bedrijfsmatig/organisatorisch waren er de volgende ontwikkelingen:

- de verzekering van de financiële continuïteit over meer jaren
- completering van het prijsbeleid en verwerving van betaalde opdrachten
- invoering van een centraal bestand voor relatiebeheer
- voorbereiding en uitvoering van de herhuisvesting

De verzekering van de financiële continuïteit

Bij besluit van respectievelijk 11 maart, 26 augustus en 30 december van het verslagjaar stelde de PZH achtereenvolgens het boekjaarsubsidie 2004 en subsidies voor de hierboven beschreven uitbreidingen (Provinciaal Historisch Centrum en versterking Monumentenwacht) ter beschikking. De PZH liet EGH voorts weten het door EGH ingediende inhoudelijk en financieel Meerjarenplan 2005-2008 te honoreren en stelde tot en met 2008 een boekjaarsubsidie in het vooruitzicht. (De feitelijke beschikking in dit opzicht werd ontvangen op 5 januari 2005).

Completering prijsbeleid en verwerving betaalde opdrachten

Het prijsbeleid, als onderdeel van de Algemene Voorwaarden, werd gecompleteerd. Alle afdelingen voerden het in. Er werden voorts vooral in de museumsector enkele substantiële betaalde opdrachten verworven.

Invoering van een centraal bestand voor relatiebeheer.

Het EGH voegde al zijn bestaande, afzonderlijke databestanden voor relatiebeheer samen tot één geïntegreerd *Customer Related Management System (CRM)*.

Vorbereiding en uitvoering herhuisvesting

In het verslagjaar waren bestuur, directie en medewerkers betrokken bij de herhuisvesting van het bureau in Delft. Naast een grondige verbouwing en restauratie aldaar van het pand Oude Delft 116 door de eigenaar van het gebouw, moest EGH veel voorbereidingen treffen voor de verhuizing. De directie vervulde niet alleen intern taken in dit opzicht, maar was ook extern intensief op tal van fronten bij deze operatie betrokken.

Bedrijfsmatige kaders

Alle activiteiten werden uitgevoerd binnen het kader van door het bestuur vastgestelde Begroting en het Activiteitenplan 2004.

Projecten

Reguliere en projectactiviteiten

Het EGH ontwikkelt elk jaar een aantal projecten ter versterking van en aanvulling op de reguliere producten en diensten. Deze worden uitgevoerd onder een projectbegroting en projectmanagement.

Kosten van projecten worden zo mogelijk versleuteld in personeels-, huisvestings- en algemeen beheerlasten van EGH.

Verslaglegging en accountantsverklaring projecten

Van projecten wordt tussentijds en aan het einde van hun looptijd een (inhoudelijk en financieel) verslag vervaardigd, dat ook aan de PZH, indien deze door een projectbijdrage (mede) financiert, ter beschikking wordt gesteld. Met de PZH is overeengekomen (brief EGH aan PZH d.d. 16 februari 2005) dat conform het daartoe geldende van de Algemene Subsidieverordening van de PZH, door middel van de onderhavige Jaarrekening 2004 de volgende projecten nog van een accountantsverklaring worden voorzien.

Alle genoemde projecten zijn geruime tijd geleden beëindigd en destijds voorzien van inhoudelijke en financiële verslaglegging aan PZH.

MUSIP

Het invoeren van deelcollecties in een geautomatiseerd databestand. Afgerond.

Museumregistratie

Het begeleiden en invoeren van musea in Zuid-Holland in het Museumregister. Afgerond. (Wordt voortgezet binnen boekjaaractiviteiten).

Jaar van de Boerderij

Het verzorgen van een aantal activiteiten als uitvloeisel van het Jaar van de Boerderij 2003. Afgerond.

Verhalen van Steden en Slotmanifestatie Verhalen van Steden

Het verzorgen en coördineren van cultuurtoeristische activiteiten in en met zeven Zuid-Hollandse steden. Afgerond.

Geest en Grond

Het verzorgen van een ontwikkelingsactiviteiten culturele planologie in de Duin- en Bollenstreek. Afgerond.

Dubbelportret Rijnstreek

Het vervaardigen van lesmateriaal voor zelfstandig historisch onderzoek door leerlingen. Afgerond.

Varend Erfgoed Zuid Holland

Het verzorgen van een aantal cultuurtoeristische activiteiten met varend erfgoed, het ondersteunen van varend erfgoed. Afgerond.

Voor de feitelijke verslagen van deze projecten wordt verwezen naar afzonderlijk bij EGH verkrijgbare rapportages of naar elders in dit verslag.

Kengetallen

Lichte stijging van de afzet van producten en diensten

In 2004 nam de afzet van producten en diensten licht toe. Dit geldt vooral de productgroepen: museumconsulentschap, geschiedbeoefening (Provinciaal Historisch Centrum i.o.) en Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie. De kengetallen zijn eerder verschenen in het publieksverslag 'Wijzer met erfgoed' en ook opgenomen als bijlage van dit verslag.

Toename van het gebruik van webdiensten van EGH

Door uitbreiding van de webdiensten van EGH steeg het aantal gebruikers dat deze diensten afnam. Het betrof onder meer de eigen EGH-website, die werd vergroot met onder meer nieuwe data. Daarnaast lanceerde EGH de '*Geschiedenisbank Zuid-Holland*'. Ook websites voor projecten ('*Verhalen van Steden*', '*Jaar van de Boerderij*', '*Varen als Toen*') droegen aan deze toename bij.

Leeswijzer

Verslag volgens Activiteitenplan

Het hierna volgende uitgebreide verslag volgt het Activiteitenplan 2004 van het EGH op de voet.

A.01 ERFGOED INTERSECTORAAL

Algemeen

01.1 EGH concern

Activiteit en resultaat

- Bedrijfs- en beleidsvoering, externe contacten, aansturing en procesbewaking. Directie, financiën, public relations, personeelszaken en secretariaat. Ook vallen enkele concernbrede activiteiten hieronder.
- Dit bedrijfsonderdeel fungeert als het hart van EGH. In het verslagjaar brachten de uitbreiding van taken, de voortgaande opbouw van de interne organisatie en de herhuisvesting veel extra werk met zich.

01.2 Voorbeeldbank

Activiteit en resultaat

- Digitalisering van 'best practices' op erfgoedterrein.
- De algemeen museumconsulent heeft deelgenomen aan een Vlaams-Nederlands consulentenoverleg om in 2005-2006 tot een tweedaagse conferentie te komen over samenwerkingsvormen op dit gebied. Van de laatste is inmiddels een inventarisatie gemaakt. De Vlaams-Nederlandse voorbeeldenbank wordt opgezet in 2005. Een Vlaams-Nederlandse werkgroep is daartoe opgericht.

01.3 Erfgoedconferentie

Activiteit en resultaat

- Provinciale erfgoedconferentie van beheerders en gebruikers.
- Niet gerealiseerd in 2004 vanwege het ontbreken van projectfinanciering.

01.4 Deskundigheidsbevordering

Activiteit en resultaat

- Het EGH verzorgt, in samenwerking met landelijke koepels, cursussen en studiedagen voor erfgoedbeheerders in ruime zin.
- In 2004 zijn 15 cursussen ontwikkeld en geproduceerd voor EGH-doelgroepen. In totaal hebben 191 mensen daaraan deelgenomen: een bezettingspercentage van 67%. De museale cursussen worden in nauw overleg met het Landelijk Contact van Museumconsulenten en de

Nederlandse Museumvereniging samengesteld. Aan de NMV is gevraagd de mogelijkheden van certificering en 'e-learning' te onderzoeken.

01.5 Voorbereiding herhuisvesting

Activiteit en resultaat

- Voorbereiding van herhuisvesting van het bureau in Delft.
- De renovatie van het Meisjeshuis, Oude Delft 116, kon in april aanvangen. Bij voorbereiding en uitvoering daarvan was vooral de directie intensief betrokken. Ook werd de verhuizing naar Delft voorbereid door onder meer het Managementteam. De consulent archieven stelde een intern archiefplan/uitvoeringsplan archieven op.

De interne organisatie werd, waar nodig als gevolg van de veranderende huisvesting, aangepast. In Delft werd een monumentale nieuwe behuizing met moderne faciliteiten gerealiseerd. De verhuizing zelf kon in het verslagjaar nog niet plaatsvinden. Het bestuur was bij deze activiteit nauw betrokken.

Public relations

01.6 Voorlichting en Communicatie

Activiteit en resultaat

- Interne en externe communicatie, voorlichting.
- De stafmedewerker PR ondersteunde een aantal belangrijke bijeenkomsten en presentaties van het EGH:
 - de ondertekening van het contract EGH/ ICN voor het Preventieproject Delftse Erfgoedinstellingen;
 - de uitreiking certificaten Museumregistratie in Dordrecht;
 - Open Monumentendag in diverse Zuid-Hollandse steden;
 - de Slotmanifestatie van 'Verhalen van Steden': 'Stadswapens';
 - de feestelijke lancering van de nieuwe website www.geschiedenisbank-zh.nl

De stafmedewerker PR ondersteunde alle publicitaire uitingen van EGH en verzorgde veelal de eindredactie van publicaties. Zij vervaardigde persberichten en was verantwoordelijk voor werving en promotie. Daarnaast stelde zij een PR-plan op voor de afdeling Monumentenwacht, die in de komende jaren het aantal abonnees wil laten groeien.

Daarnaast verzorgde zij de interne personeelskrant 'Buizenpost' en de interne knipselkrant.

Bij dat alles werd nauw samengewerkt met de directeur.

Er waren goede resultaten als gevolg van de inspanningen op het gebied van voorlichting en communicatie. Een overzicht daarvan is te vinden in bijlage I.

01.7 Cursussen, studiedagen, informatie

Activiteit en resultaat

- Cursus 'PR en marketing voor erfgoedinstellingen' en de studiedag 'Het museum op internet'. Uitbreiding van bestaande cursusaanbod.
- Er waren 20 deelnemers, die dit product positief waardeerden.

01.8 Beheer website

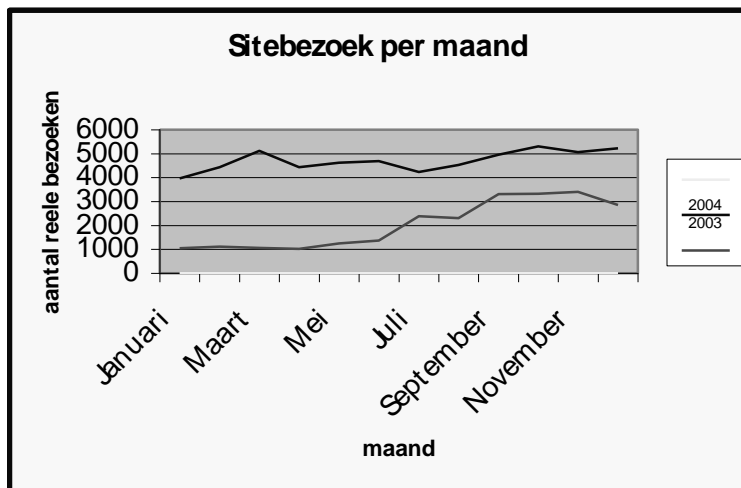
Activiteit en resultaat

- Het (redactionele) beheer en de ontwikkeling van de website van het EGH, evenals die van enkele partners (Vereniging van Musea in Zuid-Holland, Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen).
- Was het hoogste aantal unieke bezoekers per maand in 2003 nog 3.400, in 2004 liep dat aantal op tot 5.310. Het totaal aantal bezoekers op de EGH-site in het jaar 2004 was 56.588. De site werd in 2004 steeds interactiever gemaakt (e-mailen, bestellen en inschrijven, fotowedstrijd, bestanden raadplegen en downloaden). Voor het eerst werden er digitale nieuwsbrieven per afdeling opgesteld en verzonden. Dit leverde ook veel nieuwe sitebezoekers en kopers van producten op.

Voortdurend werd de site gelinkt aan andere, en in zoekmachines wordt www.erfgoedhuis-zh.nl pro-actief opgenomen.

De samenwerking met de webbouwer resulteerde in een tweede opdracht voor een andere, database-achtige site: de 'Geschiedenisbank Zuid-Holland'. Een deel hiervan wordt door derden-participanten beheerd. De totstandkoming van de Geschiedenisbank is snel verlopen. Er is hard gewerkt aan input, testfase, contracten, lay-out en aanscherppunten. De site ging op 10 december 2004 de lucht in.

Bezoek website per maand

Bestellingen/inschrijvingen via de website

Betaalde publicaties	66
Abonnees Monumentenwacht	12
Varen als Toen	115
Voorlichtingsmateriaal EGH	315
Overige	10

01.9 Publicaties

Activiteit en resultaat

- Productie en uitgave van (op de erfgoedpraktijk gerichte) publicaties
- De stafmedewerker PR verzorgde de volgende publicaties of werkte aan de productie daarvan mee:
 - Cursusboekje 2005
 - Jaarverslag 2003
 - Essayboekje *'Erfgoed: bekijk het eens anders'*
 - Ambitieplan *'Het Verhaal van Zuid-Holland' 2005-2008*
 - *'Wapenfeiten'*
 - De nieuwsbrieven van de *Vereniging van Musea in Zuid-Holland*; van de *Monumentenwacht*, van het *EGH (concern)* en van het project *'Verhalen van Steden'*
 - *'Info op museumlocatie'*

- 'Wie komt er in het Meisjeshuis' folder waarin de nieuwe huurders van de Oude Delft 116 zich voorstellen.

01.10 Project *Erfgoed doet de ronde*

Activiteit en resultaat

- Marketingoffensief om potentiële klanten in de nieuwe huisvesting te informeren over producten en diensten van EGH.
- Uitgesteld naar 2005 wegens vertraging proces herhuisvesting.

01.11 Project *Museumkijkwijzer*

Activiteit en resultaat

- Productie en uitgave van een (semi-commerciële) jaargids met Zuid-Hollands museumaanbod voor de cultuurtoeristische markt.
- Er werd een beperkte bijdrage in dit project ontvangen van PZH. EGH is erin geslaagd in de marktsector aanvullende financiering te vinden: 'De Haagsche Courant' werd de partner in business waarmee een samenwerkingsovereenkomst werd gesloten. De voorbereidingen konden daardoor succesvol een aanvang nemen. Beoogd verschijnen van de gids: 2005.

Personeelszaken

01.13 ARBO

Activiteit en resultaat

- Bewaken ARBO-regels en omstandigheden
- Vooral bij de Monumentenwacht is veilig werken een must. In het reguliere werkoverleg werd daar dan ook stelselmatig aandacht aan geschonken. Er wordt op toegezien dat objecten voldoen aan bijvoorbeeld eisen op het gebied van valbeveiliging.

01.14 Bedrijfshulpverlening

Activiteit en resultaat

- Het opzetten van goede bedrijfshulpverlening.

- Deze activiteit werd nog niet gerealiseerd, mede als gevolg van de voorziene herhuisvesting in Delft.

0.15 Human resources

Activiteit en resultaat

- Het bewaken van ziekteverzuim. Functionering. Bijscholing.
- Met het grootste deel van het personeel werden door leidinggevenden *functionering- en beoordelingsgesprekken* gevoerd. De ervaringen hiermee zijn positief.
Ziekteverzuim kan onderverdeeld worden in kort (1 t/m 7 dagen), middellang (8 t/m 42 dagen) en lang verzuim (43 t/m 365 dagen). Het eerste bedroeg 1.6%, het tweede 0.82% en het derde 9.38%. Het totaal verzuim komt vooral door dat laatste op 11.79%. Het kort verzuim laat een gunstige score zien van 0.82, tegenover 5.7% bij bijvoorbeeld de rijksoverheid. Vooral de monumentenwachters werden bijgeschoold met de nieuwste inzichten op het terrein van veiligheid of het vak. Deze cursussen worden meest verzorgd door de Federatie van Monumentenwachten in Nederland waarvan EGH lid is. EGH volgt zoveel mogelijk de richtlijnen ten aanzien van ARBO van de Federatie. Ook andere medewerkers van EGH volgden enkele cursussen.

A.02 MONUMENTENWACHT

02.1 Inspecties, reparaties, rapportages en adviezen

Activiteit en resultaat

- Het verstrekken van onderhoudsadviezen aan monumentenbeheerders.
- De Monumentenwacht had in 2004 2665 abonnees (1778 rendabel, 887 onrendabel). Er werden 1133 inspecties verricht (566 rendabel, 567 onrendabel). Geraamd waren 1400 inspecties. Het verschil werd veroorzaakt door onder meer langdurige ziekte van één van de medewerkers, doordat opengestelde vacatures slechts zeer moeizaam bleken te vervullen (uitbreiding met (slechts) 1 wachter per 1 december 2004) en door deelname aan cursussen en opleidingen. In 2004 is een wachtlijst ingevoerd. Ultimo 2004 stonden hier 34 klanten op. Dit is nog exclusief 37 aanmeldingen van objecten die geen rijks- of gemeentelijk monument waren.

Medio 2004 besloot de PZH de subsidie aan EGH tijdelijk te verhogen met € 75.000.- om onder meer wachtlijsten weg te werken en het klantenbestand uit te breiden. Dit besluit kon door EGH eind 2004 in uitvoering genomen worden, zodat effecten in 2005 te verwachten zijn.

02.2 Federatie Monumentenwacht Nederland

Activiteit en resultaat

- Het deelnemen aan landelijke ontwikkelingen.
- De certificering kwam door externe capaciteitsproblemen slechts moeizaam op gang. In een discussie onder leiding van Hans Ouwerkerk zijn de onderlinge verhoudingen tussen de provinciale stichtingen nog eens toegespitst op de effectuering van de dienstverleningsovereenkomst.

De discussie met de RDMZ over de mogelijke rol van de Monumentenwacht bij invoering van het Besluit rijkssubsiëring instandhouding monumenten (Brim) sleept zich voort. Het Brim verschuift het accent van restauratie naar planmatig onderhoud van monumenten, waarbij eenvoudige subsidieregelingen en heldere, snellere procedures centraal staan. Het lijkt er op dat MW een rol kan krijgen bij de nulmeting, bij de monitoring en, via het concurrentieprincipe, bij de meerjarenplannen.

02.3 Opdrachten/dienstverlening

Activiteit en resultaat

- Het verwerven van opdrachten naast het reguliere inspectiewerk.
- Naast het reguliere werk heeft MW een aantal grote opdrachten verworven. Het ging hierbij om bouwbegeleiding (Hooglandsekerk Leiden) en om het maken van veiligheidsplannen (Gevangenis Rotterdam, Rijksmuseum van Volkenkunde, Boerhaave Museum).

02.4 Projecten intersectoraal

Activiteit en resultaat

- Het participeren in interdisciplinaire activiteiten van EGH.
- MW heeft deel genomen aan de Open Monumentendag (11 september) in Delft (Meisjeshuis), Leiden (Hooglandse Kerk), Rotterdam (Laurenskerk) en Dordrecht (Hofplein).

A.03 PROVINCIAAL STEUNPUNT MONUMENTENZORG EN ARCHEOLOGIE

03.1 Consultancy/advies

Activiteit en resultaat

- Het ondersteunen van de Zuid-Hollandse gemeenten bij de voorbereiding en de uitvoering van het gemeentelijke monumenten-/archeologiebeleid en het verstrekken van advies en informatie aan afnemers.

- De vragen die het PSMA telefonisch, schriftelijk of per e-mail kreeg voorgelegd waren zeer uiteenlopend. In 2004 werden een nieuwe huisstijl en een elektronische nieuwsbrief verwezenlijkt. Er werden 79 verzoeken om consultancy voorgelegd, zie bijlage.

03.2 Spilfunctie/Projectgroep PSMA

Activiteit en resultaat

- Het centraal coördineren en voeren van overleg over bouwplannen voor monumenten door betrokken instanties en gemeenten. De Projectgroep PSMA begeleidt de werkzaamheden van het Steunpunt.
- In 2004 werden 20 plannen voor rijksmonumenten/ van rijkswege beschermde gezichten besproken. Zie bijlage. Ook werd besloten dat het Steunpunt een website gaat ontwikkelen, waarop een overzicht te vinden is van alle bij de RDMZ ingediende plannen. Partijen kunnen inloggen en aangeven of overleg gewenst is.
Het Cultureel Planoverleg (CPO) van de PZH werd bijgewoond door de coördinator van het steunpunt. Het Landelijke Steunpuntenoverleg vond zevenmaal plaats.

Landschapsbeheer Zuid-Holland en het PSMA ontwikkelden een plan van aanpak voor oprichting van een zogenaamd Belvedereteam Zuid-Holland.

De Projectgroep begeleidde onder meer de ontwikkeling van het Activiteitenplan 2005 van het Steunpunt.

03.3 Cursussen, studiedagen, informatie

Activiteit en resultaat

- Het bevorderen van de deskundigheid bij monumentenzorgers.
- De studiedag '*Cultureel erfgoed in kaart, plan en praktijk*' is door het steunpunt voor de derde keer georganiseerd op 2 april. Er waren 15 deelnemers en de studiedag was daarmee voltekend.
De cursus '*Actualiteiten en Ontwikkelingen*' werd samen met RDMZ, ROB, NRF en NCM georganiseerd op 9 november in het Legermuseum in Delft. Het totale aantal deelnemers was 70 (gemeenteambtenaren monumentenzorg en archeologie).

03.4 Projecten

Activiteit en resultaat

- Het ontwikkelen en (laten) uitvoeren van vernieuwende projecten op het gebied van monumentenzorg/archeologie/culturele planologie.
- Het Steunpunt ontwikkelde een aantal projecten en/of werkte aan de uitvoering daarvan mee. Door deze projecten werd cultuurhistorie beter in het ruimtelijke planproces gepositioneerd en

werden overdraagbare concepten erfgoededucatie gecreëerd. Gemeenten werden toegerust met nieuwe kennis en inzichten.

Bij *Geest en Grond*, *BULB* en *Westvaart* vervulde het Steunpunt de coördinatie. In alle gevallen werd de uitvoering verzorgd door derden. Zie bijlage.

- *'Atlas en Route'*
- *'BULB'*
- CHER Oude Rijnzone
- *'Erfgoed Lokaal'*
- *'Geest en Grond'*. Culturele planologie in de Duin- en Bollenstreek.
- *'Westvaart'*. De nieuwe molen in een cultuurhistorisch en dynamisch landschap.

03.5 Opdrachten en andere activiteiten

Activiteit en resultaat

- Het verwerven van opdrachten naast de reguliere werkzaamheden van het Steunpunt.
- De volgende opdrachten werden verworven:
 - In opdracht van Bureau Bouwmeester werden de monumenten die in bezit zijn van de ondernemingen van de Nederlandse Spoorwegen geïnventariseerd en opgenomen en in een overzichtelijke database. Doel is de communicatie tussen deze ondernemingen over de beschermde objecten en structuren te verbeteren. Deze opdracht werd en wordt in samenwerking met de overige steunpunten uitgevoerd. Het PSMA is hoofdaannemer.
 - In opdracht van de PZH zorgde PSMA voor distributie van de tentoonstelling die behoort bij de zogenaamde *'Atlas Mobiel'*. In 2004 was de tentoonstelling in vier regio's te zien.
 - In opdracht van de gemeente Wassenaar werd een Verordening Stimuleringsfonds Volkshuisvesting en Monumenten Gemeente Wassenaar opgesteld.
 - In opdracht van een particulier werd een bouwhistorische verkenning opgesteld van een boerderij in Strijen, een rijksmonument.
 - In opdracht van de gemeenten Schoonhoven en Westland zijn de subsidiabele kosten berekend voor restauratieplannen van rijksmonumenten.
 - Samen met de afdeling erfgoededucatie werd een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd voor docenten aardrijkskunde en / of geschiedenis VWO op 16 juni in het Provinciehuis. De bijeenkomst richtte zich op een te ontwikkelen educatief product rond de Cultuurhistorische Waardekaarten. Daartoe verrichtte Marjolein Fontijn een vooronderzoek in de regio Delf- en Schieland.
 - In samenwerking met het Bureau Cultuur van PZH werd een concept ontwikkeld voor een reizende tentoonstelling over de geschiedenis van de Monumentenzorg in Zuid-Holland, getiteld *'Gebouwd Hollands Erfgoed'*. Het Steunpunt maakte deel uit van de redactie.
 - Op verzoek van het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme werkte het PSMA mee aan de totstandkoming van een Praktijkboek *'Aanlichting van de historische stad'*.

03.6 Vertegenwoordiging

Activiteit en resultaat

- Het Steunpunt neemt actief deel aan provinciale en landelijke netwerken.
- De coördinator fungeert namens de landelijke steunpunten in de programmacommissie van het cursusprogramma Monumentenzorg in de Praktijk. De cie kwam drie maal bijeen. Ook heeft hij op dezelfde titel zitting in de Raad van Advies van de Nederlandse Restauratiebeurs.

A.04 MUSEUMCONSULENTSCHAP

04.1 Vereniging van Musea in Zuid-Holland

Activiteit en resultaat

- Het verzorgen van alle ondersteunende activiteiten ten behoeve van de Vereniging.
- In 2004 bestond de VMZH 25 jaar. Het bureau verrichtte het gehele verslagjaar voorbereidende werkzaamheden voor de viering daarvan begin 2005. Zo werd een jubileumboek gemaakt, waaraan 30 auteurs meewerkten. Het is een kleurrijk en goed gestructureerd boek geworden van 160 pagina's '*Musea in de maatschappij*' met 'best practices'.
Er vonden 5 bestuursvergaderingen plaats, alsmede een Algemene Vergadering in het Verzetsmuseum Zuid-Holland in Gouda.

04.2 Consultancy/ advies

Activiteit en resultaat

- Het ondersteunen van musea door gerichte adviezen en/of uitgebreide consultancy op de werkvloer.
- Traditiegetrouw werd op de museumconsulenten veelvuldig een beroep gedaan, zowel telefonisch als per mail. Maar ook op de werkvloer van de musea werden talrijke adviezen gegeven. Gestaa en intensief wordt zo gewerkt aan kwaliteitsverhoging van het uitgebreide Zuid-Hollands museumbestel. In totaal werd 106 keer een beroep gedaan op het museumconsulentschap.

04.3 Cursussen, studie- en discussiedagen, in company trainingen

Activiteit en resultaat

- Het bevorderen van de deskundigheid bij musea.
- In 2004 werden de volgende cursussen voor museummedewerkers georganiseerd:
 - *Het ontwerpproces*
 - *Behoud van Schilderijen*
 - *Museumbestuur*
 - *Doeltreffende communicatie in het museum*
 - *Basiscursus behoud en beheer*
 - *Nummeren van museale objecten*
 - *AAT voor beginners*
 - *Basiscursus registratie en documentatie*
 - *Bedrijfsvoering in musea*
 - *Behoud van textielcollecties*
 - *Kwaliteitszorg in musea*
 - *Rondleiden*

In totaal namen 98 mensen deel aan deze cursussen, een bezettingspercentage van 82 %. Daarnaast is de serie '*Informatie op museumlocatie*' voortgezet. Onderwerpen waren: '*Het museum op Internet*'; '*Verlichting in het museum*'; '*Hartstocht*', een jongerentoonstelling; en '*Schoonmaken in het museum*'. Deze studiemiddagen werden zeer goed bezocht: met 75 deelnemers een bezettingspercentage van 100%.

Samen met de consulent archieven werd een cursus '*Behoud en beheer van digitale fotocollecties*' voorbereid. De consulent conservering werkte met vertegenwoordigers van Mobiele Collectie Nederland, Instituut Collectie Nederland en Stabien aan de voorbereiding van de cursus '*Conservering en documentatie van mobiel erfgoed*'.

04.4 Publicaties

Activiteit en resultaat

- Het verzorgen van en/of meewerken aan publicaties.
 - De consulent conservering maakte deel uit van de redactie van '*Museumpeil*' (NL en Vlaanderen). Er verschenen twee nummers de thema's *Beleid* en *ICT*. Zij was ook redactielid en auteur van de in voorbereiding zijnde publicatie onder leiding van NSVV '*Verlichting in musea en expositieruimtes*' (werktitel), evenals van een ICN-informatieblad over verlichting, dat medio 2005 zal verschijnen.
- De algemeen museumconsulent werkte mee aan een update van twee hoofdstukken bij de engelse vertaling van het boek '*Op de keper beschouwd*' dat bij een Engelse uitgever zal verschijnen.

04.5 Onderzoek

Activiteit en resultaat

- Het doen van onderzoek naar wens en mogelijkheid van geautomatiseerde collectieregistratie.
- Bij 36 musea werd geïnventariseerd of en in hoeverre er belangstelling was om over te gaan op automatisering van de collectieregistratie. Deze wens bleek bij een groot deel te bestaan: 26 instellingen gaven aan, mee te willen werken aan een nog aan te vangen project op dit gebied.

04.6 Vertegenwoordiging

Activiteit en resultaat

- Het Museumconsulentschap neemt actief deel aan provinciale en landelijke netwerken.
- De museumconsulenten namen deel aan: het Landelijk Contact van Museumconsulenten, de Textielcommissie Nederland, de Klankbordgroep Inspectie Cultuurbezit en de Commissie Museumregister Noord-Holland. Voorts in: secties van NMV, Simin, gebruikersgroepen van Adlib en TMS, werkgroepen van LCM, ICOM, en ICOM-CC, ICCROM en EMAC.

04.7 Opdrachten en andere activiteiten

Activiteit en resultaat

- Het verwerven van opdrachten naast de reguliere werkzaamheden van het Museumconsulentschap.
- De volgende opdrachten werden verworven:
 - Gemeente Oostvoorne. Opdracht tot advies over klimaatbeheersing ten behoeve van presentaties in een (erfgoed)bunker
 - Gemeente Leiden. Opdracht voor een second opinion ten aanzien van het Programma van eisen van Museum de Lakenhal
 - Den Haag. Opdracht tot inspectie van de vier gemeentelijke musea (Gemeentemuseum, Museum Bredius, Haags Historisch Museum en Museon), in samenwerking met de Inspectie Cultuurbezit.
 - Gemeente Binnenmaas. Verzoek offerte/plan haalbaarheidsonderzoek Streekmuseum de Hoekse Waard.
 - Sliedrechts museum: in company training preventieve conservering
 - Amsterdam: gastcollege aan Reinwardt Academie over risico-inventarisatie
 - Amsterdam: consulent conservering lid eindexamencommissie van Reinwardt Academie.

A.05 GESCHIEDBEOEFENING (PROVINCIAAL HISTORISCH CENTRUM I.O.)

05.1 Platform Geschiedbeoefening

Activiteit en resultaat

- Het ondersteunen en coördineren van het Platform Geschiedbeoefening, onder meer door het verzorgen van activiteiten.
- Op 10 december vond in Leiden een bijeenkomst plaats van het Platform plaats, waarbij de Geschiedenisbank Zuid-Holland officieel werd gelanceerd. Tot die tijd werd informatie van historische verenigingen, die niet meer konden beschikken over het Hollands Historisch Magazine, op de website EGH geplaatst.

05.2 Consultancy/advies

Activiteit en resultaat

- Het ondersteunen van historische verenigingen door gerichte adviezen en/of uitgebreide consultancy op de werkvloer.
- In het verslagjaar werden 29 historische verenigingen structureel geadviseerd en ondersteund door de consulent geschiedbeoefening.

05.3 Cursussen, studiedagen, informatie

Activiteit en resultaat

- Het bevorderen van de deskundigheid bij historische verenigingen en historici.
- De cursus '*Historisch biografisch onderzoek*' is wegens te weinig inschrijvingen afgelast. De cursus '*Een website voor uw historische vereniging*' werd naar 2005 verplaatst om aan te sluiten bij de Geschiedenisbank Zuid-Holland. In april vond een regio-overleg plaats voor historische verenigingen in de Rijnstreek. Ook werd een studiemiddag voor archiefvrijwilligers van het Leids Gemeentearchief georganiseerd.

05.4 Publicaties

Activiteit en resultaat

- Het verzorgen van en/of meewerken aan publicaties
- De consulent geschiedbeoefening bereidde de uitgave voor van '*Op zoek naar het historisch interieur*'.

05.5 Vertegenwoordiging

Activiteit en resultaat

- De consulent geschiedbeoefening neemt actief deel aan provinciale en landelijke netwerken.
- De consulent geschiedbeoefening maakte deel uit van verschillende overleggen op regionaal en nationaal niveau, zoals het Landelijk Overleg Regionale Geschiedenis.

05.6 Geschiedenisbank Zuid-Holland

Activiteit en resultaat

- Het operationaliseren van de Zuid-Hollandse '*Geschiedenisbank*', elektronische database voor historische verenigingen in Zuid-Holland.
- De opzet, vormgeving, juridische aspecten, beheerstructuur, input, testfase, contracten, lay-out en werving van deelnemers aan de database werden voorbereid en in het verslagjaar gerealiseerd.

A.06 ARCHIEVEN (PROVINCIAAL HISTORISCH CENTRUM I.O.)

06.1 Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen

Activiteit en resultaat

- Het verzorgen van alle ondersteunende activiteiten ten behoeve van de Kring.
- De consulent archieven verrichtte deze ondersteuning. Zij bereidde drie bestuursvergaderingen voor, alsmede 3 Algemene Vergaderingen.

Ook onderhield zij directe relaties met de leden. Er werden meer uitgebreide werkbezoeken gebracht aan het Waterschap IJsselmonde en het Historisch Archief Westland. Zij ondersteunde voorts bestuurlijk overleg met de Gedeputeerde voor cultuur.

06.2 Consultancy/advies

Activiteit en resultaat

- Het ondersteunen van historische verenigingen door gerichte adviezen en/of uitgebreide consultancy op de werkvloer.
- De consulent verstreekte adviezen aan 6 instellingen.

06.3 Cursussen, studiedagen, informatie

Activiteit en resultaat

- Het bevorderen van de deskundigheid bij archieven.
- Er werden, samen met de museumconsulenten, 2 cursussen voorbereid '*Beheer en behoud van digitale fotocollecties*' en in de serie '*Informatie op Museumlocatie*' werd een studiemiddag over documentaire collecties voorbereid.

06.4 Vertegenwoordiging: NORAA

Activiteit en resultaat

- Het ondersteunen van de werkgroep Nationaal Overleg Audiovisuele Archivering (NORAA).
- De consulent voerde het ambtelijk secretariaat en verzorgde de (inhoudelijke) voorbereiding van 2 vergaderingen. Het AV-inhaalproject (zie onder) is een van de belangrijkste speerpunten van NORAA. Het NORAA is door de Mondriaan Stichting gevraagd advies te verstrekken over nieuwe en aanvullende subsidieaanvragen voor dit project. De consulent verzamelde de adviezen van de NORAA-leden.

06.5. Inhaalproject conservering audiovisuele collecties

Activiteit en resultaat

- Het coördineren en ondersteunen van het project '*Conservering voor de verspreide audiovisuele collecties in Zuid-Holland*' voor de gemeentearchieven van Leiden, Schiedam, Zoetermeer, Stadsarchief Dordrecht, Stadsarchief Vlaardingen, Streekarchief Hollands Midden, het streekarchief Voorne-Putten/ Rozenburg (en het Nederlands Danstheater (NDT)).
- De consulent coördineerde dit project. In 2004 kwam er een deelnemer bij: het streekarchief Voorne-Putten/ Rozenburg. Alle deelnemers konden hun project financieel gedekt krijgen. Ook hebben zij hun materiaal ter conservering aangeboden bij Janssen Film & Audio Services. De conserveringsactiviteiten voor het film- en audiomateriaal van het Gemeentearchief

Schiedam en het Stadsarchief Vlaardingen werden voltooid. Bij de Mondriaan Stichting werd een extra bijdrage aangevraagd voor het Stadsarchief Dordrecht vanwege hoger uitvallende kosten en voor het Streekarchief Hollands Midden voor het bewerken van extra filmmateriaal.

06.6 Regionaal Historische Centra

Activiteit en resultaat

- Het ontwikkelen van een stelsel van Regionaal Historische Centra.
- Samen met de Provincie, de Provinciale Archiefinspectie en de betrokken archieven werden vooral de Regio Noord (Leidse regio en de Duin- en Bollenstreek, de werkgroep RHC Noord) en Regio Zuid-Holland Zuid (met zijn 'fysieke steunpunten'-project) ondersteund. Voorts werd een ontwikkelingsconferentie voor de regio Haaglanden in het Westlands Museum voorbereid. Na de conferentie werden de genodigden begeleid bij het formuleren van een startproject. De consultant was betrokken bij de RHC-vorming in de overige regio's.

06.7 Naar een Provinciaal Historisch Centrum

Activiteit en resultaat

- Het ontwikkelen van een RHC-Zuid-Holland dat de 'archieffcollectie Zuid-Holland' actief onder een brede doelgroep moet brengen. Dit RHC moet berusten op een samenwerkingsverband van Nationaal Archief, RHC's en EGH. Het wordt ook genoemd '*Provinciaal Historisch Centrum*'.
- De consultant archieven nam deel aan de ambtelijke werkgroep RHC Zuid-Holland en heeft samen met de directeur het Plan van Aanpak voorbereid voor de realisering van een zogenaamd Provinciaal Historisch Centrum Zuid-Holland. Dit Plan werd door de PZH, de KZHA, de betrokken RHC's en het Nationaal Archief overgenomen.

A.07 ERFGOEDEDUCATIE

07.1 Consultancy/advies

Activiteit en resultaat

- Het ondersteunen van leerkrachten, scholen, erfgoedinstellingen en hun medewerkers door gerichte adviezen en/of uitgebreide consultancy op de werkvloer.
- Een belangrijk deel van de werkzaamheden voor erfgoededucatie werd gevormd door het adviseren van partners die bij erfgoededucatie betrokken zijn: de scholen BO en VO en de erfgoedinstellingen als uitvoerders van erfgoedprojecten. Veel van deze instellingen legden contact met een van de vakspecialisten van het EGH. De afdeling educatie bracht deze instellingen ook in verbinding met de hen omringende scholen.

07.2 Bemiddeling

Activiteit en resultaat

- Het in het leven roepen van een onafhankelijke, tijdelijke structuur voor promotie van erfgoededucatie.
- Voor de uitvoering van het zogeheten flankerend beleid van de provincie bij de nieuwe Impulsregeling voor het basisonderwijs werd het Projectloket Cultuureducatie opgericht. De directeur verzorgde grotendeels de voorbereiding hiervan. Besloten werd het bureau van het Projectloket bij EGH onder te brengen.

07.3 Cursussen, studiedagen, informatie

Activiteit en resultaat

- Het bevorderen van de deskundigheid bij scholen en erfgoedinstellingen
- Met een cursus voor historische verenigingen werd een vervolg gegeven op het Boerderijproject voor het basisonderwijs. Leden van verenigingen konden hiermee op locatie schoolklassen rondleiden. De consulent verzorgde in de reeks '*Informatie op Museumlocatie*' een cursus voor educatief medewerkers van musea. Cursisten bekeken de tentoonstelling '*Hartstocht*' voor VO-leerlingen in Museum Naturalis, Leiden.

07.4 Publicaties

Activiteit en resultaat

- Het verzorgen van en/of meewerken aan publicaties

- In 2004 werden geen nieuwe onderwijsbrochures ontwikkeld. De voorgaande brochures lopen tot en met 2005. Voor de SOHK werd op de jaarlijkse studiedag een lezing verzorgd over het project '*Geloofwaardige Gebouwen*'.

07.5 Congres Voortgezet Onderwijs

Activiteit en resultaat

- Het voorbereiden en organiseren van een congres erfgoededucatie voor het VO.
- De financiering van dit congres kon niet gerealiseerd worden zodat het geen doorgang vond.

07.6 Projecten

Activiteit en resultaat

- Het ontwikkelen en (laten) uitvoeren van vernieuwende projecten op het gebied van erfgoededucatie.
- Nieuwe projecten in ontwikkeling waren: '*Geloofwaardige Gebouwen*' (monumenten), '*Wat een Vondst!*' (archeologie), '*Erfgoed Wijzer*' (culturele planologie) en '*De Vitrine*' (musea). '*Dubbelportret Rijnstreek*' (fotoarchief) rolde voor de zomer van de persen en werd direct door 22 scholen afgenomen. Vmbo-leerlingen van het Maerlant College verzorgden de opening van een tentoonstelling in het Historisch Museum Den Briel, als opmerkelijk resultaat van het eerste proefproject van '*Museummakers*'. Spraakmakend was ook '*Stadswapens*' als onderdeel van het project '*Verhalen van Steden*', waaraan 160 basisscholen deelnamen.

07.7 Zuid-Hollands netwerk voor cultuureducatie

Activiteit en resultaat

- Het mede ondersteunen van regionale Platforms Cultuureducatie VO.
- In samenwerking met Kunstgebouw werden deze Platforms ondersteund in de regio Bollenstreek, Hoeksche Waard, Westland en Rijnstreek. De oprichting van de PCE's vordert, zij het dat er in 2004 nog niet in alle regio's platforms zijn opgericht.

07.8 Vertegenwoordiging

- De consulent erfgoededucatie neemt actief deel aan provinciale en landelijke netwerken.
- De consulent nam deel aan het Overleg van consulenten educatie van Erfgoed Actueel. Tevens werd ingegaan op een verzoek van EA om een netwerk op te richten voor vmbo-scholen. In SPOREN onderzoeken zij hoe erfgoededucatie een rol kan spelen bij onderwijsvernieuwing. In Zuid-Holland namen 6 scholen deel.

PROJECTEN

Verslagen

Van de volgende projecten zijn afzonderlijke verslagen bij de PZH ingediend:

- *MUSIP*
- *Museumregistratie*
- *Jaar van de Boerderij*
- *Verhalen van Steden en Slotmanifestatie Verhalen van Steden*
- *Geest en Grond*
- *Dubbelportret Rijnstreek*
- *Varend Erfgoed Zuid Holland*

KENGETALLEN

Personeel		
aantal medewerkers		32
aantal FTE		28,36
mutatie FTE		-3,88
man/vrouw		17/15

Monumentenwacht				
Abonnementen				
2004		2003		
1778	67%	1792	67%	rendabel*
887	33%	882	33%	onrendabel**
2665	100%	2674	100%	totaal
Uitgevoerde inspecties/rapportages				
2004		2003		
aantal inspecties	gem. uren per inspectie	aantal inspecties	gem. uren per inspectie	
566	5,1	517	5,8	rendabel*
567	12,1	565	12,1	onrendabel**

*rendabel: woonhuizen, boerderijen, horeca

** onrendabel: overige gebouwen en bouwwerken

Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie		
	2004	2003
Advies op maat		
gemeenten	33	30
particulier initiatief	20	12
overige	26	13
Opdrachten		
gemeenten	3	5
overige	3	2
Projecten, voorbereiding en uitvoering		
culturele planologie	4	3
Bouwplanoverleg		
gemeenten	20	12
besproken plannen	23	21

Geschiedbeoefening en archieven		
	2004	2003
Advies op maat		
archieven en andere instellingen	8	7
historische verenigingen	29	6
conferenties Regionaal Historische Centra	1	4
historische verenigingen online op www.geschiedenisbank-zh.nl	20 HV's, site bezoek >500 p mnd.	nvt

Musea		
	2004	2003
Advies op maat		
helpdesk adviezen	93	81

in-company advies (werkbezoek)	19	25
Invoering deelcollecties in ZH database (Musip)		
geselecteerde musea	105	105
deelnemende musea	90	75
ingevoerde deelcollecties	961	761
hoeveelheid objecten	11.779.625	2.228.459
Invoering in het Landelijk Museumregister		
geregistreerde musea	63	53
voorlopig geregistreerde musea	1	27
afgewezen musea	9	9
in-company advies (werkbezoek)	9	12

<i>Erfgoededucatie</i>		
	2004	2003
Advies op maat en bemiddeling		
lesprojecten BO	6	5
lesprojecten VO	7	7
deelnemende leerlingen	12350	6950
deelnemende scholen	445	217

<i>Deskundigheidsbevordering</i>		
	2004	2003
Cursussen en trainingen		
aantal cursussen, workshops e.d.	16	16
aantal cursisten	191	147
bezettingsgraad	67%	60%

<i>Public relations</i>		
	2004	2003
Voorlichting, publicaties, website		
publicaties	19	24
bezoek website gem. per maand	4715	< 4000
aantal artikelen in pers/uitzendingen op radio en tv	40/15	20/18

aantal bestellingen per internet	450	270
----------------------------------	-----	-----

Projecten		
	2004	
Verhalen van Steden		
activiteiten	76	waaronder 10 educatief, 21 tentoonstellingen en 11 publicaties
deelnemers	5.400	
bezoekers	44.500	
<i>dagprogramma</i> 11-09-2004	8.500 bezoekers	
ontwerpwedstrijd	3.663 inzendingen	
bezoek website	8.500	
Varend Erfgoed		
vaartochten op authentieke schepen (6)	75 vaartochten	1700 deelnemers
symposium over Varend erfgoed	150 deelnemers	
Agrarisch Erfgoed		
verschenen publicaties	7	
aantal geïnventariseerde boerderijen	1.650	
aantal activiteiten	50, waarvan 2 x 9	

	verlichte boederijenroutes
deelnemers	8.000

<i>Erfgoededucatieve exposities</i>		
	2004	2003
Erfgoededucatieve exposities	18	16

AP/jun/05

De bijlagen zijn, uit oogpunt van hoeveelheid papier/gewicht, voorshands niet meegezonden.